

Vi kender alle Astrid Lindgreens fortryllende børnehistorie om Pippi Langstrømpe. Jeg er sikker på, at de af jer, der har læst historierne højt for jeres børn, midt i godnat-læsningen alligevel har studset over en del undervejs – især med jeres social- og børnefaglige ballast.

Godt nok har Pippi en taske fuld med guldpenge, kan løfte en hest og har et stort hus. Men hun står alene, uden forældre og går ikke i skole osv.

Det sociale system i historien hedder Fru Prysselius – som Pippi kalder ”Prusselusken”. Det er en pæn dame med hornbriller, kindrødt og hat med tyl, der gerne vil have Pippi med på et børnehjem. Men efter lidt snak frem og tilbage ender det hver gang med, at ”Prusselusken” går igen med uforrettet sag.

Det ville jo ikke være en spændende historie, hvis Pippi kom på et trygt og godt anbringelsessted – fx i en privat plejefamilie. Men mon ikke vi midt i vores godnat-læsning alligevel har tænkt, at Pippi burde have fået hjælp?

Heldigvis er virkelighedens sociale system meget bedre!

Jeg vil gerne starte med at fortælle, hvorfor jeg ser den sociale indsats som afgørende vigtig. Og i det perspektiv herefter fortælle, hvordan vi med Barnets Reform nu tager en række markante skridt til at styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Danmark. Jeg vil til sidst også komme ind på forebyggelsen af ungdomskriminalitet, og pege på, hvor jeg ser en række løsninger .

[****Børne- og kulturchefforeningen****]

Men en ting er sikkert – nemlig at en af forudsætningerne for, at der allerede i dag ydes en både samvittighedsfuld og stor indsats for udsatte børn og unge hænger nøje sammen med jeres vigtige indsats som chefer på børneområdet.

Sammen med jeres medarbejdere i forvaltningerne udfører I hver dag et kæmpe - og ikke altid lige let - stykke arbejde

Langt de fleste børn og unge stortrives og har en tryk og stabil opvækst. Men der er også børn i vores samfund, der langt fra får den bedste start på livet. Og ofte kommer vi for sent med den særlige støtte. Som I ved, er to ud af tre anbragte børn over 12 år. På mange parametre får udsatte børn en dårligere tilværelse – også senere gennem livet:

Vi kan se, at udsatte børn og unge får en markant dårlig skolegang – eksempelvis har kun ca. hver fjerde af de udsatte unge gennemført en ungdomsuddannelse, når de er fyldt 22 år.

Vi kan se, at hver tredje, der bliver løsladt fra en ubetinget fængselsstraf, har været anbragt i løbet af opvæksten.

Vi kan også se, at udsatte børns sundhedstilstand er markant dårligere end deres jævnaldrende. I næsten halvdelen af alle børnesager vurderes sundhed som en væsentlig årsag til en anbringelse uden for hjemmet.

Spørgsmålet er naturligvis, hvordan vi gør det bedre? Hvordan vi sikrer, at der gribes rettidigt ind? Hvordan vi som samfund kan leve op til de berettigede forventninger om, at hvert barn eller ung skal have en både tryk og stabil opvækst?

*[***Barnets Reform***]*

Sidste måned indgik et bredt flertal i Folketinget forliget om Barnets Reform – og med reformen har vi netop forsøgt at sikre bedre rammer og nye redskaber til arbejdet i kommunerne.

Men vi har nu også fået god hjælp. I forbindelse med det grundige udredningsarbejde op til Barnets Reform er en lang række organisationer og eksperter blevet hørt og inddraget. Også fra børne- og kulturchefforeningen har vi i ministeriet fået lokal indsigt, holdninger og ikke mindst konkrete erfaringer. Det har været uvurderligt, og det vil jeg gerne sige tak for.

Økonomien på anbringelsesområdet blev også diskuteret i forbindelse med forhandlingerne om Barnets Reform. Der har blandt andet været tvivl om, hvordan KL's 8 gyldne regler for udgiftsstyring af området for udsatte børn og unge skal forstås. Regeringens synspunkt er her helt klart - faglighed og økonomi skal gå hånd i hånd, når der visiteres til tilbud. Præcis som BKF's bestyrelse skriver det i den skriftlige beretning til generalforsamlingen.

*[***Barnets Reform og fokus på effekt***]*

Nu ligger aftalen om Barnets Reform klar. Der er afsat næsten 1 mia. kr. over fire år fra 2010 til 2013, og vi er i ministeriet nu i fuld gang med, at forberede det ganske omfattende lovforslag, som skal fremsættes først i det nye år, og som vi forventer, vil træde i kraft 1. januar 2011.

Jeg er *sikker* på, at Barnets Reform vil udgøre en markant styrkelse af kommunernes muligheder for i endnu højere grad at sikre det enkelte barn en både tidligere og bedre støtte.

Jeg er *sikker* på, at Barnets Reform i højere grad vil sikre, at vi altid tager udgangspunkt i barnets bedste. Også når samarbejdet med forældrene knirker.

Og jeg er *sikker* på, at Barnets Reform vil betyde et stærkere fokus på forskning og evidens, så vi i endnu højere grad tager udgangspunkt i, hvad der virker. Hvis vi ikke tager udgangspunkt i, hvad der virker, går energien så at sige ud af den sociale indsats – og vi fægter rundt i blinde.

Jeg mener faktisk, at vi allerede er kommet langt på det sociale område de senere år, men vi skal længere endnu af den vej.

Derfor er omdrejningspunkterne i Barnets Reform også følgende tre spor:

- For det første nærhed og omsorg
- Dernæst styrkelse af børns rettigheder og den tidlige indsats
- Og endelig fokus på kvalitet i indsatsen

*[***Nærhed og omsorg – styrkelse af plejefamilieområdet ***]*

Vi ved, at de første år af et barns liv er afgørende for dets trivsel, og for den måde barnet fremover møder verden på. Og vi ved, at helt nære og personlige relationer tidligt i livet er afgørende for barnets evne til, også som voksen, at indgå i sociale relationer til andre mennesker.

Det helt lille barn vil altid udvikle tilknytningsmønstre, som står i forhold til dets erfaringer. Det er jo egentligt hjerteskrærende simpelt.

I Danmark anbringer vi mange børn på institution. Og selvom det i mange tilfælde kan være den rigtige løsning, kan det også være et problem. Selv den bedste institution er kendetegnet ved, at personalet kommer og går efter en vagtplan. Personalet har skiftende vagtplaner og går på ferie, går på barsel eller skifter job.

Et centralt tema i Barnets Reform er derfor også at styrke de anbringelsesformer, der netop kan tilbyde nære og stabile relationer. Derfor rummer reformen en markant styrkelse af plejefamilieområdet.

Det er ikke taget ud af den blå luft. I Sverige har man længe haft en fast praksis om, som udgangspunkt ikke at anbringe helt små børn i en institution. To-tredjedele af alle anbragte børn i Sverige er anbragt i en plejefamilie. I Danmark er tallet under halvdelen!

Det er også vigtigt for mig at slå fast, at styrkelsen af plejefamilieområdet ikke skal ses som et alternativ til en specialiseret behandlingsindsats for et behandlingskrævende barn. Det skal derimod ses som et *supplement* til en professionel indsats. Det kan eksempelvis være, hvor en anbringelse i en privat plejefamilie kombineres med en behandling på en specialiseret institution – enten via dagtilbud eller ved at de professionelle kommer ud i familien til barnet. Men jeg er også enig i, at der kan være tilfælde, hvor barnets behov ikke taler for en anbringelse i en plejefamilie. Her kan en specialiseret institution være den helt rigtige løsning.

Med reformen indfører vi også en ny type plejefamilier - *kommunale plejefamilier*. Det er netop i de situationer, hvor et anbragt barn har så tunge problemer, at opgaven typisk forudsætter en aftalt erhvervsbegrænsning for den ene voksne i plejefamilien. Især den gruppe af plejefamilier løfter en stor og ikke mindst krævende opgave hver dag – Vores svar er at give dem ekstra støtte og styrkede vilkår.

Jeg kan se af jeres kommentar til reformen, at I ser en særlig udfordring i at skabe den rigtige skillelinje mellem de traditionelle plejefamilier og den nye kategori af kommunale plejefamilier. Det kan jeg godt forstå, og vi er opmærksomme på dette i forbindelse med det lovforberedende arbejde.

Et element, der gik igen i udredningsarbejdet op til reformen, var plejefamiliernes kompetencer til at løfte en ofte kompliceret opgave. Det var ud fra den erkendelse, at plejebørn er forskellige alt efter barnets alder, dets personlige historie, problemer og baggrund.

En vigtig del i reformen er derfor et uddannelsesløft, der også er rettet mod den enkelte plejefamilies situation. Med reformen får alle plejefamilierne fremover derfor både ret og pligt til løbende efteruddannelse og supervision.

[*** *Styrkelse af børns rettigheder og den tidlige indsats* ***]

Det andet spor i Barnets Reform handler om den tidlige indsats. Det er helt afgørende, at vi kommer tidligere ind med den rigtige hjælp. Derfor stiller Barnets Reform en række redskaber til rådighed - redskaber, der skal understøtte den tidlige indsats.

Vi vil gøre det muligt at lave en § 50-undersøgelse uden forældres samtykke. Ankestyrelsen oplever ofte, at problemerne i familien har fået lov til at vokse sig store, fordi forældre ikke vil samarbejde om barnet. I de situationer, hvor forældrene blokerer en § 50-

undersøgelse vil vi nu gøre det muligt, at lave en undersøgelse *uden* forældrenes samtykke.

I peger i jeres kommentar til aftalen helt rigtigt på, at enhver form for sagsbehandling uden samtykke kan virke konfliktoptrappende – men konfliktoptrappende for hvem? I de situationer, hvor en far eller mor allerede nægter at medvirke - er konflikten måske allerede godt i gang. Vi ser den bare ikke inden for hjemmets fire vægge – men det gør barnet!

Det er klart, at udgangspunktet stadig er, at forældrene skal inddrages mest muligt i undersøgelsen og i valget af den efterfølgende indsats.

En forudsætning for at gribe tidligt ind er også, at jeres forvaltninger tidligt bliver gjort opmærksomme på tegn på omsorgssvigt og overgreb. Mere klare regler og bedre muligheder for udveksling af oplysninger – på tværs af faggrænser - er noget fagfolk flere gange har efterlyst. Derfor giver vi nu muligheden for, at myndighederne bedre kan udveksle oplysninger gennem en model, som vi kender fra SSP-samarbejdet.

Den mulighed er vigtig – bl.a. fordi et barns signaler kan være svære at iagttage og ofte kræver stor opmærksomhed fra en eller flere faggrupper.

Tag nu eksemplet med en lille dreng i børnehaven, der ikke leger overhovedet! Barnet sidder stille, og kun når en voksen er i rummet, tager drengen et stykke legetøj ned fra hyldeerne, og forestiller at lege. Drengen er med andre ord meget opmærksom på pædagogens behov, men sender på samme tid nogle signaler, som *måske* dækker over nogle større og dybere problemer.

Det konkrete eksempel med den lille dreng er hentet fra Slagelse Kommune. Historien er omtalt i Danske Kommuner i forbindelse med et godt og prisværdigt projekt, hvor 10 kommuner og KL sammen udvikler metoder til *netop* at iagttage udsatte børns signaler. Det hænger godt sammen med, at vi med Barnets Reform nu giver jeres medarbejdere bedre muligheder for, som en del af det tværfaglige samarbejde på tværs af forvaltninger, at drøfte en konkret viden om eksempelvis de signaler, som børn sender.

På samme tid skærper vi underretningspligten, så fagfolk ikke kan være i tvivl om, hvornår underretningspligten indtræder.

[****barnets rettigheder****]

Den tidlige indsats kan ikke ses uafhængigt af et fokus på barnets rettigheder.

Vi sætter aldersgrænsen for at klage over afgørelser om anbringelser ned fra 15 til 12 år.

Vi ændrer også reglerne om samvær. Udgangspunktet er *fortsat*, at det er vigtigt med kontakt til forældrene. Men ikke for en hver en pris! Eksempelvis i de sager, hvor en forælder har begået grove overgreb mod et barn, og hvor det for barnet er skadeligt at have kontakt til forælderen. Her er det altså hensynet til barnet, der vejer tungest.

Derfor ændrer vi lovgivningen sådan, at det er *barnet*, der har ret til samvær. Netop for at understrege, at afgørelser om samvær udelukkende skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og ikke ud fra et hensyn til forældrene. Det er blevet misforstået nogle steder, som om at barnet får en egentlig veto-ret og selv skal bestemme. Ansvar for barnets trivsel og udvikling må aldrig hvile på barnets egne smalle skuldre. Det er forsat *jer*, som myndighed, der skal tage ansvaret for barnet og træffe afgørelserne. Men i jeres afgørelser skal hensynet til barnet være det afgørende.

Vi ved, at anbragte børn oplever et betydeligt tab af slægt og nære relationer. Vi ved, at de ofte savner deres bedsteforældre og er bekymrede for deres hjemmeboende søskende. Derfor udvider vi også barnets ret til samvær med forældrene til også at gælde ret til samvær og kontakt til søskende, bedsteforældre og øvrige personer i netværket.

Bag dette ligger også et ønske om, at man målrettet arbejder på at styrke barnet eller den unges netværk. Og at man i de tilfælde, hvor barnet intet netværk har, gør en stor indsats for at skabe et.

[***kvalitet i indsatsen - afbureaukratisering***]

Det tredje element i Barnets Reform er kvalitet i indsatsen. Jeg har allerede fremhævet styrkelsen af plejefamilieområdet. Men der er mere endnu!

I den forbindelse er det vigtigt, at især jeres medarbejdere i kommunerne får mere tid og bedre rammer for arbejdet med de udsatte børn og deres familier. Én vigtig tilgang er afbureaukratisering!

Per B – du har jo forinden sendt mig din mundtlige beretning til generalforsamlingen, der både er positiv og indsigtfuld! Men jeg kan dog ikke dy mig for en enkelt kommentar...!

... For du nævner, at de to processer om henholdsvis Barnets Reform og afbureaukratisering har været ude af takt, og peger på at Barnets Reform lægger vægt på det tværfaglige samarbejde – mens vi på samme tid fjerner kravet i serviceloven til de tværfaglige grupper.

Og jo, det kan jo også godt lyde modsatrettet. Og indrømmet, du kan jo også have ret, når du siger, at regler i staten nogle gang bliver mast frem af aktuelle pressesager eller af travlede fuldmægtige i de sene timer i ministerierne!

Men lige netop her forholder det sig anderledes.

Afbureaukratiseringen har længe været et klart ønske fra kommunerne og fra mange faggrupper. Flere kommuner har selv peget på proces-kravet om netop de tværfaglige grupper. Indsatsen *skal* være sammenhængende – og skal fortsat være baseret på tværfaglighed. Forskellen er, at vi fra statens side holder op med at sige *hvordan!*

Det er jer, der, lokalt i kommunen, bedst vurderer, hvordan indsatsen skal organiseres – om det er via tværfaglige grupper hver mandag eller via socialrådgivere på skolerne eller noget helt tredje. Så vi dropper ikke tværfaglighed. Vi tror bare på, at I selv kan finde ud af det!

[*** ungdomskriminalitet og regeringens udspil***]

Overskriften for jeres årsmøde er ”polarisering eller fællesskab”. Det er jo et høj-aktuelt tema.

Polarisering og eksklusion af mennesker kan antage mange former. Og en stærk socialpolitik, der sigter på at styrke børns personlige ressourcer, deres evner i skolen, deres sundhed og trivsel er derfor utrolig vigtig.

Ungdomskriminaliteten er endnu en af vores store udfordringer. Jeg indledte min tale med at nævne, at en tredjedel af de mennesker, der bliver løsladt fra en ubetinget fængselsstraf, har været anbragt i løbet af opvæksten. Det kan vi simpelthen ikke lade gå upåagtet hen.

Udover Barnets Reform er satspuljepartierne blevet enige om en lang række initiativer, der skal forebygge ungdomskriminalitet. Alt lige fra forældrerådgivning og familierådslagning til behandling og uddannelse for de unge, som allerede har begået kriminalitet.

Unge, der afsoner en straf, er varetægtsfængslet eller sidder i varetægtssurrogat, skal for eksempel have behandling for deres misbrug og kurser i vredeshåndtering. Og unge, der har afsonet en straf, skal forhindres i at falde tilbage i en kriminel løbebane eller på anden måde komme ind i en negativ udvikling efter løsladelsen. Dette gøres ved at give de unge et udslusningstilbud; for eksempel i form af en personlig rådgiver, en fast kontaktperson eller en mentor.

Vi sætter massivt ind med en helhedsorienteret gadeplansindsats i udsatte boligområder på en sådan måde, at det passer til de lokale forhold og behov.

Indsatsen vil omfatte gadeplansarbejdere, mentorordninger og særlige indsatser, som skal søge at sikre, at børn og unge ikke starter på en kriminel løbebane.

*[***afslutning***]*

Jeg stillede indledningsvist et spørgsmål - Hvordan kan vi som samfund i endnu højere grad leve op til de berettigede forventninger om, at et enkelt hvert barn eller ung skal have en både tryk og stabil opvækst?

Vi er kommet langt takket være masser af dygtige mennesker, der hver dag, lokalt i kommunerne, løfter en stor social indsats for udsatte børn og unge og deres familier. Med Barnets Reform tager vi endnu et stort skridt med en lang række initiativer.

Der er ikke tale om nogen ”prusselusken”, hvor en pige som Pippi ikke får hjælp. Der er tale om et stærkt løft af den tidlige indsats og af det enkelte barns rettigheder.